

Advieskaart

Duponchelia fovealis en Opogona sacchari

De aantasting van rupsen neemt op diverse bedrijven toe. Bij late herkenning kunnen de rupsen grote schade aanrichten, mede omdat ze soms erg verborgen leven. Snelle herkenning en het treffen van de juiste maatregelen is van groot belang. In deze advieskaart staat het herkennen van *Duponchelia fovealis* en *Opogona sacchari* centraal.

Duponchelia fovealis

Duponchelia fovealis komt in heel Nederland voor en kan enorme schade aanrichten, met name in gerbera, begonia, cycloam en kalanchoe. Vanwege de verborgen levenswijze worden ze veelal te laat opgemerkt en het bemoeilijkt een effectieve bestrijding. In sommige gewassen, zoals paprika en roos, kan *Duponchelia* zich ook op dood organisch materiaal ontwikkelen zonder schade aan te richten aan het gewas zelf.

Telers zien geen noodzaak tot bestrijding terwijl het wel een potentiële besmettingsbron voor de omgeving vormt. *Duponchelia* heeft geen quarantainestatus in de Europese Unie (EU).

Schade (figuur 1)

Duponchelia is polyfaag. Dit betekent dat het schade kan veroorzaken aan vele gewassen. Afhankelijk van

de waardplant kan aan vrijwel alle plantendelen schade worden aangericht. Vraat aan het blad lijkt nog het minst ingrijpend, funest is de vretelij aan de wortelhals en stengelvoet of zelfs het boren hierin, bijvoorbeeld bij begonia en poinsettia. Het leidt onherroepelijk tot uitval van complete planten. In paprika boort de rups zich in de vrucht, vergelijkbaar met bijvoorbeeld het gedrag van de rups van de koolbladroller *Clepsis spectrana*. Daardoor veroorzaakt de rups met name problemen in de afzetfase.

Herkenning

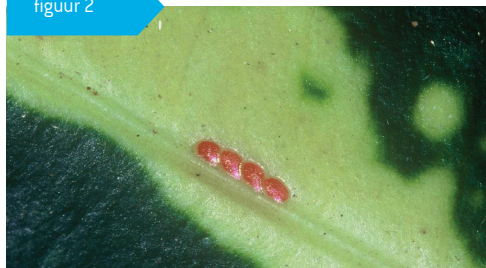
Eitjes (figuur 2)

- Afzetting: laag bij de grond of het substraat, op de onderzijde van het blad of op dood plantmateriaal. Apart of dakpansgewijs in groepjes.
- Rosé-rood van kleur, ovaal en afgeplat van vorm en 2 tot 3 mm groot.

figuur 1

figuur 2

Rups (figuur 3)

- Roomwit tot lichtbruin met donkere platen, zwarte kop en halsschild, max. 2 à 3 cm lang. De platen op de 1e segmenten zijn grotendeels zwart, op de andere grijs. Op de rugzijde van het 2e en 3e segment staan twee losse platen.
- Leeft verscholen en kan aan bijna alle plantendelen vraatschade aanrichten.
- Vaak zichtbare spinseldraden in de buurt.

Motje (figuur 4)

- De hoofdkleur is grijsbruin met brede vleugels met daarop een kronkelende witte lijn. Het achterlijf is vaak opvallend lang en omhoog gebogen (puntig bij mannetjes).
- Spanwijdte is 18 à 22 mm
- Bij verstoring vliegt de vlinder laag over en door het gewas.
- Te vangen met feromoon- en/of lichtvallen.
- Met name actief tijdens schemering.

Levenscyclus

Afhankelijk van onder andere de temperatuur is de levenscyclus van *Duponchelia* 6 à 8 weken. Het vrouwtje leeft ongeveer tien dagen. Enkele dagen na het uitkomen begint ze met het afzetten van eitjes, gedurende haar leven in totaal circa 200. Na een week komen hier de jonge rupsen uit. Om te kunnen groeien vervelt de rups een aantal keren. Ongeveer een maand later verpopt de rups zich op de grond in een cocon van aarde en plantenresten. Na zo'n tien dagen verschijnt het motje.

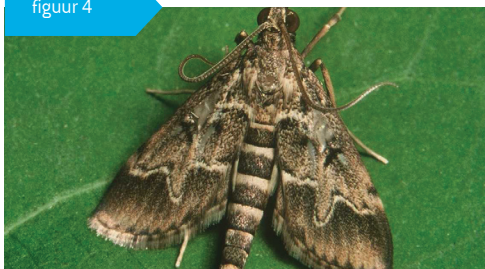
Opogona sacchari

Opogona sacchari (bananenboorder) is een (sub-) tropische mot die met geïmporteerd plantenmateriaal Nederland binnen kan komen en schade veroorzaakt in kasteelten van een groot aantal siergewassen. *Opogona* heeft in de EU een IAL quarantaine status. Dit houdt in dat *Opogona sacchari* onder alle omstandigheden bestreden of uitgeroeid moet worden in de EU. Er mogen geen met *Opogona* besmette planten worden geïmporteerd of in het EU-verkeer

figuur 3

figuur 4

worden gebracht. In Nederland heeft *Opogona* de status: aanwezig, alleen in bedekte teelten (kasteelt). Voor de handel naar vrije gebieden en vele derde landen betekent dit dat partijen vrij moeten zijn van besmetting met *Opogona*. Ook kunnen aanvullende maatregelen worden opgelegd in kasteelt in geval van herhaalde onderscheppingen in het verkeer.

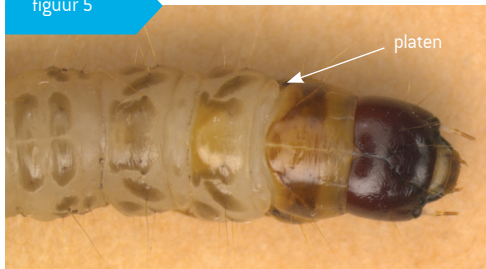
Er ligt een voorstel om de EU-status van de mot te wijzigen in: Regulated Non-Quarantine Pest (RNQP). Ook bij een RNQP-status kunnen andere EU-landen aandrigen op extra maatregelen om verspreiding tegen te gaan. Voor veel derde landen behoudt *Opogona* naar alle verwachting de quarantainestatus. Om zwaardere maatregelen te voorkomen is het van belang dat uit Nederland afkomstige partijen geen *Opogona* bevatten.

Schade

Ook *Opogona* is zeer polyfaag. De rupsen maken gangen en gaten in houtachtige en vleesachtige gewassen. In siergewassen bevinden de larven zich

figuur 5

figuur 6

meestal in de stengel en soms in de bladeren en kiembladjes. Karakteristiek voor een aantasting is de aanwezigheid van geelwit boorsel in de opening van de gangen. De aantasting is in een vroeg stadium meestal lastig te ontdekken. De rupsen beginnen gewoonlijk te eten in het houtgedeelte en laten het schorsgedeelte staan. Doordat de saptoevoer wordt onderbroken, begint de plant te verwelken.

De rups kan het binnenste van de plant volledig uithollen, bijvoorbeeld in cactussen en yucca of dracaenastammen. Planten waarvan de wortelhals of de stengelvoet wordt aangevreten, verliezen eerst enige bladeren en vallen dan plotseling om, bijvoorbeeld bij sanseveria en palmen.

Herkenning

Rups (figuur 5)

- Vuilwit tot grijsbruin, deels transparant met een vrij platte bruinrode kop, bruin halsschild en bruine platen op het lijf. De platen hebben op alle segmenten vrijwel dezelfde kleur. Op de

rugzijde van het 2e en 3e segment staat één grote rechthoekige plaat.

- Maximaal 3,5 cm lang, erg beweeglijk, lichtschuw en vraatzuchtig.
- Rupsen leven in de dikke delen van planten zoals de stam, bijvoorbeeld dracaena, pachira en yucca, dikke stengels, verdikte bladvoet of binnenin, bijvoorbeeld cactus.

Pop (figuur 7)

- Donkerbruin en iets minder dan 1 cm lang. Op de rugzijde staan rijen tandjes en het uiteinde heeft twee opvallende omhoog gebogen haken. Poppen van duponchelia zijn lichtbruin, slank, hebben een puntig uiteinde en geen rijen tandjes.
- De cocon - aan het eind van een boorgang - is 1,5 cm lang.
- Voordat de vlinder uitkomt, werkt de pop zichzelf gedeeltelijk uit het plantenweefsel.
- Het lege pophuidje steekt uit de gang in het plantenweefsel. Soms vindt verpopping in de potten plaats.

figuur 7

Motje (figuur 6)

- Lichtbruine, smalle voorvleugels met een gouden gloed en een klein zwart puntje, bij mannetjes smalle donkere lengtestrepen.
- Ongeveer 1 cm lang en een spanwijdte van 18 tot 26 mm.
- Meest actief tussen 20.00 en 24.00 uur.
- Te vangen met feromoon- en/of lichtvallen.

Levenscyclus

Bij 15°C duurt de levenscyclus van *Opogona* ongeveer drie maanden, maar onder optimale, veel warmere,

omstandigheden kan de levenscyclus in zes weken voltooid zijn. Onder warme omstandigheden, 23 - 25°C, leven de adulten drie tot vier weken en legt een vrouwtje gemiddeld 250 tot 300 eieren. De vrouwtjes zetten de eitjes diep in het plantenweefsel af, bij voorkeur in beschadigd of verzwakt weefsel en tussen de schubben van verzwakte planten.

Maatregelen

- Zorg voor schoon uitgangsmateriaal.
- Check plantmateriaal voordat het in de kas wordt geplaatst.
- Scout regelmatig voor vroegtijdige herkenning middels vanglampen, feromoonvallen en gewaswaarnemingen. Geadviseerd wordt om acht vallen per hectare te plaatsen of tenminste vier vallen per kascompartiment. Voor *Opogona sacchari* voldoet een trechtersel in de uitvoeringen geel en transparant het beste. Uiteraard kunnen deze ook worden ingezet om volwassen motten weg te vangen.
- Zorg voor hygiënische maatregelen ter voorkoming van verspreiding:
 - Verwijder en vernietig besmette planten onmiddellijk.
 - Beperk de hoeveelheid dood en afstervend organisch plantmateriaal.
 - Houd luchtramen (tenzij insectengaas aanwezig is) en toegangsdeuren zoveel mogelijk gesloten.
 - Trek bij het betreden van de kas een overjas aan en zet een hoofdkapje op. Laat de jas en het hoofdkapje bij het verlaten van de ruimte bij de ingang achter.
 - Beperk de toegang tot de kas zoveel mogelijk tot mensen die daadwerkelijk in de kas moeten zijn.

Bestrijding

Bij het vaststellen van schade is meestal een intensieve bestrijding gedurende een langere periode noodzakelijk. Bij de biologische bestrijding van *Duponchelia* zijn goede resultaten behaald.

- Bodemroofmijten *Macrochelus robustulus* en *Stratiolaelaps scimitus* (*Hypoaspis*) voeden zich met eitjes en jonge rupsen van *Duponchelia*.
- Zet nematode *Steinernema carpocapsae* in tegen rupsen.
- Tegen jonge rupsen kunnen diverse bacteriepreparaten op basis van *Bacillus thuringiensis* worden ingezet.

De bestrijding dient gericht te zijn op de motten (ruimtebehandeling) en rupsen (met name spuiten). De verborgen levenswijze bemoeilijkt de bestrijding. De middelen dienen bij voorkeur daar aangebracht te worden waar de (jonge) rupsen vreten. *Duponchelia* rupsen zitten graag diep in het gewas bij hogere RV. *Opogona* rupsen vreten zich veelal in het gewas.

Raadpleeg altijd eerst het etiket voor de laatste informatie omtrent toelating en gebruik.

Meer informatie

Neem voor vragen contact op met:
Helma Verberkt (LTO Glaskracht Nederland)
e-mail: hverberkt@ltoglaskracht.nl
mobiel: 06 203 914 77.

ltoglaskrachtnederland.nl
nvwa.nl